



ЗМІСТ І ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ
ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ
БАСКЕТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ
ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

¹Мітова Олена, ²Онищенко Віола

¹Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

²Дніпропетровське вище училище фізичної культури

DOI: 10.32540/2071-1476-2019-4-074

Annotation

Introduction and aim of the research. The article is devoted to the scientific substantiation of the content and means of controlling the theoretical readiness of basketball players at the stage of preliminary training. In connection with the contemporary world tendency to reduce the age of children to start basketball, there is a need to develop tools and forms of theoretical training that would meet the age-old peculiarities of children. The hypothesis of the study is seen in the scientific prediction of a significant improvement in the interest of children in systematic basketball exercises through cognitive activity with the help of interesting forms of organization and theoretical training in the first year of mini-basketball training.

The aim of the research is to scientifically substantiate the content and means of controlling the theoretical readiness of young basketball players at the stage of preliminary training.

Material and methods of the research. The following research methods were used: analysis of special, scientific and methodical literature, analysis of documentary materials, pedagogical observation, testing of theoretical knowledge, pedagogical experiment, methods of mathematical statistics. The research was carried out at the databases of Children's and Youth Sports School of Olympic Reserve № 5 named after ZTU M. I. Govorunova and BC "Samara" of the city of Dnipro. 64 children aged 6-7 years old participated in the pedagogical experiment, which were divided into control (KG) and experimental (EG) groups of them: EG 1-16 boys, EG 2-16 girls; KG 1-16 boys, KG 2-16 girls.

Results: The authors have scientifically substantiated and developed the "Theoretical mini-basketball practice for children of the first year of study", which presents the content and means of controlling the theoretical preparedness and tasks for independent work of children who are engaged in mini-basketball for the first year. The presented material and independent tasks help to acquire theoretical knowledge in a form interesting for children at home, increase the interest of children in sports, motivate the systematic attending of trainings, develop creative, cognitive and intellectual abilities, as well as mental qualities (attention, memory, etc.).) As a result of the implementation of the content and means of controlling the theoretical preparedness of children 6-7 years in the training process there was a probable increase in the indicators of theoretical knowledge of the experimental group compared with the control, which indicates their effectiveness.

Key words: basketball, theoretical preparation, theoretical readiness, control, the stage of preliminary training.

Анотація

Вступ і мета дослідження. Стаття присвячена науковому обґрунтуванню змісту та засобів контролю теоретичної підготовленості баскетболістів на етапі початкової підготовки. В зв'язку із сучасною світовою

тенденцією до зниження віку дітей для початку занять баскетболом, виникає необхідність розробки засобів і форм теоретичної підготовки, які б відповідали віковим особливостям дітей. **Гіпотеза** дослідження вбачається у науковому передбаченні суттєвого покращення зацікавленості дітей до систематичних занять баскетболом за рахунок пізнавальної діяльності через цікаві форми організації та засоби теоретичної підготовки на першому році занять міні-баскетболом.

Мета дослідження – науково обґрунтувати зміст та засоби контролю теоретичної підготовленості юних баскетболістів на етапі початкової підготовки.

Матеріал і методи дослідження. Використовувались такі методи дослідження: аналіз спеціальної, науково-методичної літератури, аналіз документальних матеріалів, педагогічне спостереження, тестування теоретичних знань, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Дослідження проводилося на базах СДЮСШОР № 5 ім. ЗГУ М.І. Говорунова та БК «Самара» м. Дніпра. У педагогічному експерименті взяли участь 64 дитини 6-7 років, яких було поділено на контрольну (КГ) й експериментальну (ЕГ) групи з них: ЕГ 1-16 хлопчиків, ЕГ 2-16 дівчаток; КГ 1-16 хлопчиків, КГ 2-16 дівчаток.

Результати: Авторами науково обґрунтовано й розроблено «Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей першого року навчання», в якому представлено зміст і засоби контролю теоретичної підготовленості та завдання для самостійної роботи дітей, які перший рік займаються міні-баскетболом. Представлений матеріал і самостійні завдання сприяють засвоєнню теоретичних знань в цікавій для дітей формі у домашніх умовах, підвищують зацікавленість дітей до занять спортом, мотивують до систематичного відвідування тренувань, розвивають творчі, пізнавальні та інтелектуальні здібності, а також психічні якості (увагу, пам'ять тощо). В результаті впровадження змісту та засобів контролю теоретичної підготовленості дітей 6-7 років у навчально-тренувальний процес відбувся вірогідний приріст показників теоретичних знань експериментальної групи у порівнянні з контрольною, що свідчить про їх ефективність.

Ключові слова: баскетбол, теоретична підготовка, теоретична підготовленість, контроль, етап початкової підготовки.

Аннотация

Введение и цель исследования. Статья посвящена научному обоснованию содержания и средств контроля теоретической подготовленности баскетболистов на этапе начальной подготовки. В связи с современной мировой тенденцией к снижению возраста детей для начала занятий баскетболом возникает необходимость разработки средств и форм теоретической подготовки, которые бы отвечали возрастным особенностям детей. **Гипотеза** исследования заключается в научном предвидении существенного улучшения заинтересованности детей к систематическим занятиям баскетболом за счет познавательной деятельности через интересные формы организации и средства теоретической подготовки на первом году занятий мини-баскетболом.

Цель исследования – научно обосновать содержание и средства контроля теоретической подготовленности юных баскетболистов на этапе начальной подготовки.

Материал и методы исследования. Использовались такие методы исследования: анализ специальной, научно-методической литературы, анализ документальных материалов, педагогическое наблюдение, тестирование теоретических знаний, педагогический эксперимент, методы математической статистики. Исследование проводилось на базах СДЮСШОР № 5 им. ЗГУ М.І. Говорунова и БК "Самара" г. Днепро. В педагогическом эксперименте участвовали 64 ребенка 6-7 лет, которые были разделены на контрольную (КГ) и экспериментальную (ЕГ) группы из них: ЕГ 1-16 мальчиков, ЕГ 2-16 девочек; КГ 1-16 мальчиков, КГ 2-16 девочек.

Результаты: Авторами научно обоснован и разработан "Теоретический практикум по мини-баскетболу для детей первого года учебы", в котором представлено содержание и средства контроля теоретической подготовленности и задания для самостоятельной работы детей, которые первый год занимаются мини-баскетболом. Представленный материал и самостоятельные задания способствуют усвоению теоретических знаний в интересной для детей форме в домашних условиях, повышают заинтересованность детей к занятиям спортом, мотивируют к систематическому посещению тренировок, развивают творческие, познавательные и интеллектуальные способности, а также психические качества (внимание, память и тому подобное). В результате внедрения содержания и средств контроля теоретической подготовленности детей 6-7 лет в учебно-тренировочный процесс состоялся достоверный прирост показателей теоретических знаний экспериментальной группы по сравнению с контрольной, что свидетельствует об их эффективности.

Ключевые слова: баскетбол, теоретическая подготовка, теоретическая подготовленность, контроль, этап начальной подготовки.

Вступ. З огляду на різну позицію науковців щодо раннього початку занять командними спортивними іграми, світовий практичний досвід провідних країн США, Іспанії, Литви, Франції, Сербії свідчить, що діти з 6-7-річного віку починають успішно опановувати ази баскетболу, з 8-річного віку – регулярно тренуватися в секціях і виступати на змаганнях. Головною відмінністю в цих країнах є організаційні та методичні умови проведення навчально-тренувального процесу початківців, який базується у спеціально створеній грі для дітей – міні-баскетболі.

Аналіз практики роботи вітчизняних ДЮСШ свідчить, що більшість тренерів, які працюють з початківцями, не мають достатнього досвіду роботи, й, нерідко, ще неспроможні правильно спланувати та провести навчально-тренувальний процес, зацікавити дітей грою тощо. У більшості випадків це призводить до низької ефективності тренувань, зниження інтересу у дітей і припинення занять вже на першому році навчання.

В зв'язку з популярністю баскетболу та достатньою науковою обґрунтованістю складових спортивної підготовки у баскетболі в науковій літературі та мережі Інтернет достатньо широко представлено методичні підходи щодо навчання техніки, тактики баскетболу, розвитку фізичних якостей у юних баскетболістів на етапі початкової підготовки. Однак, аналіз науково-методичної літератури свідчить, що теоретичній підготовці баскетболістів приділено недостатньо уваги, як у нормативних документах, так і у наукових працях останнього десятиріччя.

Теоретична підготовка – це педагогічний процес підвищення теоретичного рівня спортсмена, озброєння дітей певними знаннями та вміннями використовувати їх у процесі тренування та зма-

гань. Вона здійснюється протягом усієї підготовки спортсменів.

Аналіз спеціальної наукової літератури свідчить про багаторічні дослідження фахівців щодо теоретико-методичних аспектів теоретичної підготовки у спорті та фізичному вихованні. Вченими доведено позитивний вплив теоретичних знань дітей на опанування руховими діями та розвиток фізичних якостей.

Наприклад, М.П. Пітиним запропоновано, що на початковому етапі в процесі теоретичної підготовки необхідно використовувати блоки питань, що стосуються техніки виконання технічних елементів, інформацію про видатних тренерів і спортсменів, спортивний інвентар, знань про олімпізм тощо. Фахівець вважає за необхідне в окремі тренувальні заняття (1 раз на тиждень) включати засоби теоретичної підготовки протягом 15-20 хвилин, основними методи реалізації засобів запропоновано ігровий і змагальний.

М.М. Булатовою запропоновано «Олімпійські щоденники», які в більшому ступені стосуються історичних аспектів розвитку Олімпійських ігор та олімпійських видів спорту.

Н.В. Москаленко було започатковано впровадження теоретичної підготовки в системі фізичного виховання молодших школярів. Для цього було розроблено низку видань теоретичних зошитів «Фізкультуркін», які включали різні завдання творчого характеру (розмальовки кросворди, приклади та ін.) щодо опанування такими темами, як здоровий спосіб життя, поняття про фізичні вправи, спорт, екіпіровку. Автор вважає, що ознайомлення дітей з теоретичним матеріалом необхідно проводити в ігровій формі, з активною участю учня в процесі оволодіння знаннями.

Для молодшого шкільного віку, якому в більшості видів спорту відповідає етап початкової підготовки [9, 10, 11], більш

сприятливою формою оволодіння теоретичним матеріалом є ігрова форма. Враховуючи вікові та психологічні особливості розвитку дітей у молодшому шкільному віці, теоретичний матеріал повинен бути представлений у вигляді творчих завдань, що відкриває перед дитиною шлях до виходу за рамки жорстких правил і пошуку самостійних шляхів отримання знань. Характер творчого мислення особливо яскраво виявляється в ситуації, коли дитина отримує завдання.

Специфіка роботи з дітьми будь-якого віку передбачає розробку та пошук цікавих варіантів та форм подачі теоретичного матеріалу. Однак вимоги в дитячо-юнацькому баскетболі настільки зросли, що недооцінка теоретичної підготовки призводить до нерозуміння правил гри, особливостей навчально-тренувального процесу. Нерозуміння цього тренерами під час організації та управління навчально-тренувальним процесом призводить до пасивності дітей, механічного виконання вправ, зниження зацікавленості у тренувальних заняттях, збільшення безглузвих помилок на змаганнях, припинення відвідування тренувань.

Тому наукове обґрунтування та розробка змісту теоретичної підготовки, а також засобів контролю теоретичної підготовленості, які б в першу чергу відповідали віковим особливостям дітей першого року навчання й віддзеркалювали специфічні особливості баскетболу, а саме: правила гри, історію, обладнання, термінологію тощо у доступній і цікавій формі є актуальним напрямом дослідження.

Гіпотеза дослідження вбачається у науковому передбаченні суттєвого покращення зацікавленості дітей до систематичних занять баскетболом зарахунок пізнавальної діяльності через цікаві форми організації та засоби теоретичної підготовки на першому

році навчання.

Мета дослідження – науково обґрунтувати зміст та засоби контролю теоретичної підготовленості юних баскетболістів для формування мотивації до занять спортом на першому році навчання та підвищення ефективності управління навчально-тренувальним процесом на етапі початкової підготовки.

Матеріал та методи дослідження. Дослідження проводилося на базах СДЮСШОР № 5 ім. ЗТУ М.І. Говорунова та БК «Самара» м. Дніпра. Використовувались такі методи дослідження: аналіз спеціальної, науково-методичної літератури, аналіз документальних матеріалів, педагогічне спостереження, тестування теоретичних знань, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Аналіз спеціальної, науково-методичної літератури використано для з'ясування сучасних тенденцій розвитку міні-баскетболу, аналізу теоретико-методичних основ теоретичної підготовки у спорті, проблемного поля системи контролю теоретичних знань командних спортивних іграх на етапі початкової підготовки. Аналіз документальних

матеріалів використано для визначення змісту теоретичної підготовки у програмах для ДЮСШ, СДЮСШОР та ШВСМ. Педагогічне спостереження використовувалось з метою виявлення зацікавленості дітей до виконання самостійних завдань з теоретичної підготовки. Педагогічний експеримент полягав у визначенні ефективності розроблених змісту та засобів контролю теоретичної підготовленості юних баскетболістів першого року навчання. Визначався рівень теоретичних знань, ступінь зацікавленості та мотивації, яка віддзеркалювалась на систематичності відвідування тренувальних занять. У педагогічному експерименті взяли участь 64 дитини 6-7 років, яких було поділено на контрольну (КГ) й експериментальну (ЕГ) групи з них: ЕГ 1-16 хлопчиків, ЕГ 2-16 дівчаток; КГ 1-16 хлопчиків, КГ 2-16 дівчаток. Методи математичної статистики застосовано для визначення відсотку, середнього арифметичного, помилки середнього, коефіцієнту варіації та вірогідності відмінностей за t-критерієм Стьюдента.

Результати дослідження. На попередньому етапі нами було на-

уково обґрунтовано комплексний підхід до побудови структури та змісту навчально-тренувального процесу з міні-баскетболу протягом першого року навчання (діти 6-7 років), який включав чотири блоки: «Знайомство», «Інтерес», «Адаптація», «Звичка» з розподілом програмного матеріалу на теоретичний, практичний, мотиваційний і контрольний розділи відповідно до завдань етапу початкової підготовки, що сприяє підвищенню ефективності: навчання основ техніки гри; розвитку фізичних якостей; збереження та зміцнення фізичного здоров'я; опанування теоретичними знаннями; формування мотивації дітей до занять спортом. Зміст чотирьох блоків було розроблено з урахуванням основних завдань етапу початкової підготовки (рис. 1).

Для якісного опанування знаннями з міні-баскетболу було запропоновано нові форми подачі теоретичного матеріалу: презентації, творчі завдання, міні-лекції тощо. Подача теоретичного матеріалу відповідно обраних тем відбувалась тренером переважно на початку заняття, на це було відведено від 2 до 5 хвилин на кожному тренуванні. В цілому про-

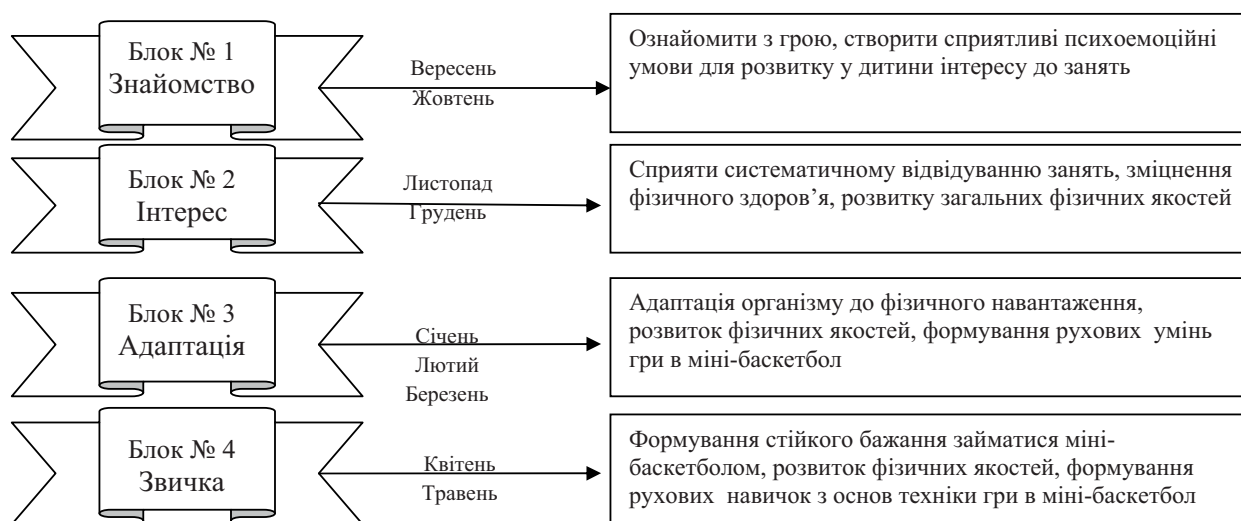


Рис. 1. Основні завдання навчально-тренувального процесу протягом першого року занять міні-баскетболом (для дітей 6-7 років)



Рис. 2. Схема змісту теоретичної підготовки дітей на заняттях з міні-баскетболу протягом першого року навчання

тягом року теоретична підготовка складала 10 годин зі 108 годин загального обсягу тренувань.

Для самостійної роботи у домашніх умовах з метою закріплення теоретичних знань про-

водилась робота зі спеціально розробленим зошитом-практикумом «Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей 6-7 років». У зошиті представлено зміст теоретичного матеріалу та

завдання для самостійної роботи (виконання малюнків баскетбольного екіпірування, м'яча, майданчику; розв'язування кросвордів; розв'язування завдань і прикладів, щодо рахунку під час баскет-

Завдання 21. На малюнку показано, скільки нараховується очок за влучний кидок з будь-якої відстані. Виконай розрахунок: команда влучила 3 м'ячі з блакитної зони, 1 м'яч із жовтої, 2 м'ячі із зеленої та 2 із жовтої. Скільки очок набрала команда?



Завдання 22.
Англо-український словник баскетбольних термінів
Кидки

	англійська	як вимовляти українською мовою	українська
1	triple	тріпл	тричковий кидок
2	two	ту	двоочковий кидок
3	double	дабл	двушка, два очка
4	point	поінт	очко
5	free throw	фрі сроу	штрафний кидок

Завдання 23. Розмалуйте форму та напишіть на ній своє прізвище та номер, як у сучасного гравця.



Завдання 24. Надійте відповіді на запитаник:

РАХУНОК НА ТАБЛО	ЯКА КОМАНДА ВИГРАЄ В РАХУНКУ?	ЯКА РІЗНИЦЯ ОЧОК МІЖ КОМАНДАМИ?
44 : 56		
28 : 17		
31 : 32		
12 : 16		
41 : 32		
14 : 6		
32 : 15		
16 : 27		

Завдання 25. Надійте відповіді щодо інформації на табло:



1. Яка команда програє: «Дніпро» чи «Запоріжжя»?
2. Яка різниця очок між командами?
3. Скільки очок набрав гравець номер 8 команди «Запоріжжя»?
4. Яка команда є «гостями» в цій грі?
5. Скільки тайм-аутів взяв тренер команди «Дніпро»?
6. Скільки часу зіграно I в якому періоді?

Завдання 26. Знайдіть пару до слова.
Наприклад: пробіжка – біг з м'ячем у руках.

Відпочинок між чвертями гри	Біг з м'ячем у руках
Помилка (порушення)	Стежить за правилами
Пробіжка	Подвійне ведення
Суддя	Перерва

Завдання 27. Знайдіть 2 однотипних м'ячі та обведіть колом



Рис. 3. Приклади завдань з теоретичної підготовки у «Теоретичному практикумі з міні-баскетболу для дітей першого року навчання»

большого матчу тощо).

Під час формування групи дітей у баскетбольній секції нами було рекомендовано тренерам провести такий захід, як «По-

свята у баскетболісти». На цьому заході були присутні діти та їх батьки, а також гравці команди суперліги. Під час почесного посвячення у баскетболісти дітям

було презентовано «Теоретичні зошити-практикуми з міні-баскетболу для дітей першого року навчання». Батьків також були сповіщено про спрямованість та

Таблиця 1

Показники теоретичної підготовленості дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом до та після експерименту, %

Показники	Хлопчики				Дівчата			
	ЕГ (n=16)		КГ (n=16)		ЕГ (n=16)		КГ (n=16)	
	До	Після	До	Після	До	Після	До	Після
\bar{x}	14,38	66,25	20,00	33,75	13,75	70,63	16,88	40,63
S	2,30	2,47	2,10	3,11	2,29	2,20	2,62	3,46
V%	62,06	14,45	40,82	35,68	64,37	12,09	60,12	32,99
p	<0,001		<0,001		<0,001		<0,001	

умови роботи з зошитом у домашніх умовах.

Усі теми теоретичної підготовки протягом року у зошиті-практикуму були розподілені на чотири блоки. Окрім того, кожний блок закінчувався організацією та проведенням баскетбольного свята (рис. 2).

Зміст першого блоку «Знайомство» (вересень-жовтень) передбачав опанування такими темами, як: «Баскетбольний м'яч», «Баскетбольний майданчик», «Форма». Основним завданням першого блоку було прищепити дітям любов до головного баскетбольного інвентаря – помаранчевого м'яча. Запропоновані самостійні завдання були такого характеру, – дитині пропонувалось: намалювати м'яч, обрати його серед м'ячів, запропонованих й для інших видів спортивних ігор; знайти два однакових м'ячі серед багатьох запропонованих у різних варіаціях і на швидкість.

До теми «Баскетбольний майданчик» дітям було запропоновано такі завдання, які дозволяють візуально сприйняти достатньо великий баскетбольний майданчик, його розміри, специфічні позначки, лінії. Для цього надано такі завдання: намалювати та розмалювати майданчик за прикладом; написати, які є лінії на баскетбольному майданчику; розмалювати баскетболістів на майданчику (рис. 3).

Завдання до засвоєння теми «Форма» були спрямовані на пізнання специфічних правил баскетболу щодо екіпіровки баскетболістів. Передбачались такі завдання, як: розмалювати баскетбольне взуття; розмалювати та написати номери гравців на шортах й майках. Наприкінці блоку було контрольне опитування у вигляді тестів з малюнками, варіантами відповідей. Основним акцентом у розробленому зошиті є те, що, у випадку, якщо дитина не знає відповіді, вона завжди може повернутися на будь-яку сторінку та знайти відповідь. У цьому процесі відбувається візуальне сприйняття інформації на сторінках зошита й запам'ятовування матеріалу.

В зв'язку з тим, що баскетбольна термінологія започаткована у США більшість термінів, які застосовуються тренерами вимовляються англійською мовою. Тому для поступового ознайомлення та при звичаювання дітей до термінології баскетболу нами у кожному блоці було запропоновано 5-8 термінів у вигляді тлумачного англо-українського словника з таких тем, як: розмітка майданчика, обладнання, кидки, ігрові амплуа гравців, ігрові ситуації.

До баскетбольного свята, який ми пропонуємо проводити наприкінці жовтня, діти повинні клеїти своє фото з баскетболь-

ним м'ячем і написати цікаву інформацію з мережі Інтернет про м'яч. Такий підхід дозволяє залучити дитину до творчої та пошуково-пізнавальної діяльності, й поступового проникнення у світ баскетболу.

Другий блок «Інтерес» (листопад-грудень) містив такі теми «Історія баскетболу», «Тривалість гри», «Призначення очок за закинутий м'яч». З теми «Історія баскетболу» дітям у зошиті було надано стислу інформацію про Джеймса Нейсмита, первинний вигляд баскетбольного кошика. Після цього, були запитання щодо представленої інформації. З теми «Тривалість гри» було запропоновано такі завдання, як відповіді щодо інформації на табло. Діти повинні були написати, хто є «господарем» майданчику у даному матчі, скільки часу залишилось до кінця чверті. Такий підхід, на нашу думку, дозволить дітям швидше орієнтуватись під час гри щодо достатньо складної інформації на табло, оминати зайві помилки, приймати правильні рішення залежно від часу, який залишається на атаку або захист. Також було запропоновано багато завдань на розвиток параметрів уваги, які є необхідними у такій динамічній грі, як баскетбол. Наприклад, дітям були надані малюнки з формою, м'ячем, вболівальниками, табло та ін., після яких йшли переплутані лінії, наприкінці яких необхідно було вписати слово, від якої картинки виходила лінія. Для розвитку інтелектуальних здібностей надавались ребуси з баскетбольними словами, які необхідно було обвести, вставити пропущені літери тощо.

Дуже важливу увагу, на наш погляд, тренерам необхідно приділяти під час надання дітям інформації щодо призначення очок за закинутий м'яч у баскетболі. Для цього нами запропоновано розв'язання прикладів з м'ячами різного кольору, де кожний м'яч відповідає різній кількості очок,

які можуть бути закинуті у баскетболі під час різних ігрових ситуацій (штрафний кидок – 1 очко, двоочковий – 2, триочковий – 3, а також у ситуаціях при порушенні правил під час влучного м'яча, коли призначається один штрафний кидок додатково – 2+1 та 3+1). Також дітям надавались варіанти з різним рахунком гри й ставилося завдання з визначення переможця, різниці у рахунку, переваги тієї або іншої команди.

Наприкінці блоку «Інтерес» у грудні, коли світова баскетбольна спільнота відзначає День створення гри баскетбол, нами рекомендовано проводити баскетбольне свято «День народження баскетболу». До цього свята у зошиті юні баскетболісти готували завдання, в якому було запропоновано вклеїти фото з історії баскетболу рідного міста. Метою такого завдання було залучити дітей та їх батьків до пошуку інформації про видатних баскетболістів чи історичні баскетбольні досягнення або події місцевих клубів. Під час пошуку через мережу Інтернет діти та їх батьки знайомляться ще й з більшою баскетбольною інформацією. На це свято тренери можуть запросити видатних гравців або заслужених тренерів, підготувати відео з історії світового баскетболу. Діти перед естафетами протягом 20 хвилин розповідають перед усією командою коротку історію про фотографію, яку вони підготували. Таким чином відбувається розширення знань у дітей з історії баскетболу, виховання патріотизму до рідного краю, формування зацікавленості у дітей та їх батьків, які є визначальним провідником між тренером і дитиною.

Третій блок «Адаптація» (січень-березень) включав опанування теоретичними знаннями з таких тем, як: «Баскетболіст», «Правила гри», «Амплуа гравців». Основними завданнями даного блоку було розкриття значущості гравця, розпізнання

баскетболіста серед спортсменів з інших видів спорту на малюнках, світлинах. Були запропоновані ігрові амплуа, – як на малюнку, так і на англійській та українській мовах. Одним із завдань було вклеїти фото видатного баскетболіста з команди «Дніпро», написати особистісні дані гравця, його спортивні досягнення та цікаві події зі спортивного життя. Також блок містив кросворд зі спортивними питаннями. Цікавим завданням було розмалювати баскетбольну форму й написати на ній своє прізвище, ім'я та по-батькові, – як у справжнього гравця. Такий підхід дозволяє дитині мріяти та уявити себе в якості справжнього гравця топової команди. Наприкінці блоку було контрольне опитування із запитаннями щодо вивчених тем у вигляді тестів. Третій блок закінчувався проведенням баскетбольного свята «Гравець», до якого діти у зошиті писали інформацію про видатного баскетболіста місцевого або світового рівня й вклеювали його світліну з ігровим фрагментом. Отже, тренером кожній дитині надавалось завдання щодо інформації про різного баскетболіста. Безпосередньо на святі, до якого залучався баскетболіст провідної команди міста, діти перед ним розповідали про різних гравців. Таким чином відбувався обмін інформацією. Запрошений гравець розповів свою історію баскетбольної кар'єри.

Четвертий блок «Звичка» (квітень-гравень) передбачав вивчення таких тем: «Кількість гравців у команді», «Улюблена команда», «Ігрові ситуації». Основний акцент було зроблено на формування у дитини значущості почуття колективізму. Завдання були спрямовані на інформацію щодо кількості гравців на майданчику, роз'яснення щодо гравців на лаві запасних. Також дітям було запропоновано малюнки логотипів різних українських баскетбольних клубів, під якими вони

повинні були написати які, з цих клубів мають жіночі, а які чоловічі команди суперліги. Окрім того, у заданому в зошиті місці діти повинні були намалювати логотип свого улюбленого клубу. Таким чином, під час виконання завдання, дитина та її батьки залучаються до пошуку інформації щодо заданого завдання у мережі інтернет, й паралельно стикаються з безліччю інформації з баскетболу. Отже, відбувається поступове проникнення у інформаційне поле й формування баскетбольного світогляду. Окрім того, протягом блоку були розв'язанні завдання щодо запису рахунку всіх ігор, в яких брала участь дитяча команда. Для того, щоб діти запам'ятали імена і прізвища всіх дітей зі своєї команди, було надано завдання – вклеїти фото своєї команди та написати всі дані про дітей у відповідних клітинках. З метою виховання почуття патріотизму до своєї країни й до вітчизняного баскетболу, одним із завдань було вклеїти фото й написати прізвище, ім'я та по-батькові тренера та всіх гравців національної збірної команди країни. При цьому – команди дівчат писали про жіночу команду, а команда хлопців – про чоловічу.

Наприкінці блоку проводилось баскетбольне свято «Команда». До цього свята діти шукали інформацію про улюблену команду світового рівня. Розповідали перед тренером та батьками про досягнення команд. На кожному святі це займало 20-30 хвилин. Після цього, відбувалась розминка й проведення естафет з командною спрямованістю, й сама гра у баскетбол. Наприкінці кожного свята представниками баскетбольних клубів і гравцями команд майстрів, або доросліших дітей з цієї ж ДЮСШ, малюкам вручались подарунки: постери, календарі, ручки, баскетбольні сувеніри.

Після впровадження розробленого нами змісту теоретичної

підготовки нами було проведено контрольне тестування. Середні показники теоретичної підготовленості по групам дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом до та після експерименту представлено у таблиці 1.

Аналіз результатів тестування з теоретичної підготовленості хлопців і дівчат 6-7 років до експерименту показав, що діти мали однаковий рівень теоретичних знань, про що засвідчив обчислений t-критерій Стьюдента (хлопці при $p > 0,05$; дівчата при $p > 0,05$). Однак, після року занять міні-баскетболом за запропонованим нами змістом теоретичного розділу навчально-тренувального процесу рівень теоретичної освіченості хлопців і дівчат експериментальної групи вірогідно (при $p < 0,001$) підвищився, у хлопців на $51,87\%$ і становить $- 66,25 \pm 9,57\%$, у дівчат підвищився на $56,88\%$ та становить $70,63 \pm 8,54\%$. У контрольній групі хлопців і дівчат після експерименту також відбувся вірогідний приріст показників, з $20,00 \pm 8,16\%$ до $33,75 \pm 12,04\%$ – хлопців та з $16,88 \pm 10,14\%$ до $40,63 \pm 13,40\%$ у дівчат, але приріст показників не такий суттєвий й менше, ніж експериментальній групі на $32,5\%$ у хлопців, та на 30% – у дівчат.

Треба відзначити, що в експериментальній групі хлопців коефіцієнт варіації після експерименту істотно знижується з $62,06$ до $14,45\%$, а у дівчат $64,37$ до $12,09\%$, що засвідчує більш однорідні показники правильних відповідей на контрольні запитання з теоретичної підготовки, ніж до початку експерименту. У контрольних групах хлопців і дівчат як до експерименту ($40,82\%$ та $60,12\%$), так і після коефіцієнт варіації мав широкий діапазон ($35,68\%$ до $32,99\%$). Також аналіз результатів дозволив виявити наявність недостатньо вивчених тем з теоретичного розділу, таких як: правила гри, історія виникнення баскетболу. На нашу думку, це в

більшому ступені пов'язане з відсутністю у цієї вікової категорії змагань й повільного усвідомлення даних питань безпосередньо на змагальній практиці.

Отже, проведення контролю рівня теоретичної підготовленості свідчить про кращі показники опанування теоретичними знаннями дітей експериментальної групи у порівнянні з контрольною, що свідчить про ефективність обраного нами підходу у плануванні змісту теоретичної підготовки й застосування розробленого нами теоретичного зошита-практикума для дітей першого року навчання міні-баскетболу.

Дискусія. Аналіз спеціальної наукової літератури свідчить про достатню увагу фахівців щодо теоретико-методичних аспектів теоретичної підготовки у спорті, а також у командних спортивних іграх зокрема (Булатова, 2015; Москаленко, 2012; Пітин, Задорожна, 2013). Професором Н.В. Москаленко (Москаленко, 2012) започатковано та науково обгрунтовано підходи щодо опанування теоретичними знаннями з фізкультурної та олімпійської освіти учнями різного шкільного віку у фізичному вихованні, які набули вдосконалення у розробці інноваційної технології теоретичної підготовки для школярів середніх класів (Москаленко, Кожедуб, 2015). Під редакцією професора М.М. Булатової випущено цілу низку «Олімпійських щоденників» щодо опанування теоретичними знаннями з Олімпійського руху та історії розвитку різних видів спорту для дітей різних вікових категорій. М.П. Пітиним.

Однак розробці змісту та засобам контролю теоретичної підготовленості дітей на першому році занять міні-баскетболом з урахуванням вікових особливостей дітей і специфіки правил гри у баскетбол приділялося не достатньо уваги, попри те, що засоби технічної та фізичної підготовки достатньо представлено у науково-

методичній літературі фахівців (Buceta, Mondoni, Avakumovic, Killik, 2000; Giorgijevski, 2004; Spencer, 2011).

Тому для підвищення рівня зацікавленості дітей баскетболом, підвищення рівня їх спортивної освіченості розроблено зміст теоретичної підготовки, який представлено у вигляді «Теоретичного практикуму з міні-баскетболу для дітей першого року навчання» та засоби контролю теоретичної підготовленості у вигляді цікавих самостійних завдань і доступних тестів.

Висновки. Науково обгрунтовано новий підхід до опанування теоретичними знаннями юниами спортсменами у поєднанні з руховою діяльністю в навчально-тренувальному процесі з міні-баскетболу, з використанням зошита-практикуму «Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей першого року навчання» для виконання самостійних завдань.

Вперше зміст навчального матеріалу з теоретичної підготовки з міні-баскетболу побудовано у відповідності до вікових особливостей дітей 6-7 років, що створює максимально сприятливі умови для:

- розкриття пізнавальних здібностей;
- розвитку специфічних якостей (уваги, пам'яті, кмітливості);
- формування знань з англійської та української баскетбольної термінології;
- формування мотивації до занять спортом з врахуванням інтересів самої особистості щодо самовираження та розкриття свого потенціалу в командній діяльності;
- здійснення контролю знань у цікавій і доступній формі.

Контроль теоретичної підготовленості до та після проведення педагогічного експерименту засвідчив достовірне покращення відсотка правильних відповідей, а також значні позитивні зміни

щодо однорідності показників у дітей у досліджуваних експериментальних групах. У контрольних групах хлопців і дівчат також зафіксовано достовірне ($p < 0,001$) покращення відсотка правильних відповідей, але ці показники були

значно меншими, ніж у дітей експериментальних груп, і недостатньо однорідними.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

Перспектива подальших до-

сліджень полягає у тому, що запропонований нами зміст і засоби контролю теоретичної підготовленості може бути адаптовано як для інших видів спортивних ігор, так і для 2-го та подальших років навчання у баскетболі.

Література

1. Булатова М. Система олімпійського образования в Украине. Наука в олімпійському спорті. 2015;2:5-9.
2. Мітова О., Онищенко В. Структура та зміст навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017;2:101-108.
3. Мітова О.О. Концепція формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2016;1:353-359.
4. Мітова О.О., Онищенко В.М. Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей першого року навчання. Дніпро; 2019. 68 с.
5. Москаленко Н.В. Концепція олімпійського образования в общеобразовательных учебных заведениях. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2012;2:114-117.
6. Москаленко Н., Кожедуб Т. Ефективність інноваційної технології теоретичної підготовки у фізичному вихованні учнів середньої школи. Спортивний вісник Придніпров'я. 2015;1:32-37.
7. Онищенко В.М. Структура та зміст навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом (автореферат). Дніпро; 2017. 22 с.
8. Пітин М., Задорожна О. Засоби теоретичної підготовки у системі багаторічного удосконалення спортсменів. Молода спортивна наука України. 2013;17(1):169-173.
9. Платонов В.Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практические применения. К.: Олімпійська література; 2013. 624 с.
10. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олімпійському спорті. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. К.: Олімпійська література; 2015. Кн. 1. 680 с.
11. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олімпійському спорті. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. К.: Олімпійська література; 2015. Кн. 2. 752 с.
12. Шинкарук О.А., Мітова О.О. Система контролю підготовки початківців у командних спортивних

References

1. Bulatova M. (2015) Sistema olimpiyskogo obrazovaniya v Ukraine [The system of Olympic Education in Ukraine]. Nauka v olymпыiskom sporte. 2: 5-9.
2. Mitova O., Onyshchenko V. (2017) Struktura ta zmist navchal'no-trenaval'noho protsesu ditey 6-7 rokov na pershomu rotsi zanyat' mini-basketbolom [Structure and Content of the Training Process for Children 6-7 Years Old in the First Year of Mini-Basketball Training]. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2017;2:101-108.
3. Mitova O.O. (2016) Kontseptsiya formuvannya systemy kontrolyu v protsesi bahatorichnoho udoskonalennya u komandnykh sportyvnykh ihrakh. Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya [The concept of the Formation of a Control System in the Process of Long-Term Improvement in Team Sports Games]. Fizychna kultura sport ta zdorovia natsii. 1:353-359.
4. Mitova O.O., Onyshchenko V.M. (2019) Teoretychnyy praktykum z mini-basketbolu dlya ditey pershoho roku navchannya [Theoretical Mini-Basketball Practice for Children of the First Year of Study]. Dnipro; 68 p.
5. Moskalenko N.V. (2012) Kontseptsiya olimpiyskogo obrazovaniya v obshcheobrazovatel'nykh uchebnykh zavedeniyakh [Concept of Olympic Education in General Educational Institutions]. Fizychnе vykhovannya, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi. 2: 114-117.
6. Moskalenko N., Kozhedub T. (2015) Efektyvnist' innovatsiyanoi tekhnolohiyi teoretychnoyi pidhotovky u fizychnomu vykhovanni uchniv seredn'oyi shkoly [The Effectiveness of the Innovative Technology of Theoretical Training in the Physical Education of High School Students]. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 32-37.
7. Onyshchenko V.M. (2017) Struktura ta zmist navchal'no-trenaval'noho protsesu ditey 6-7 rokov na pershomu rotsi zanyat' mini-basketbolom [Structure and Content of the Educational Process of Children 6-7 Years Old in the First Year of Mini-Basketball Classes] (avtoreferat). Dnipro; 22 p.
8. Pitin M., Zadorozhnaya O. (2013) Zasoby teoretychnoyi pidhotovky u systemi bahatorichnoho

- іграх: проблемні питання та сучасні підходи. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017;1:105-8.
13. Buceta J.M. Mondoni M., Avakumovic A., Killik L. Basketball for Young players. Guidelines for coaches. Madrid: FIBA; 2000. 358 p.
 14. Giorgijevski R. Serbian mini-basketball. Mini-basketball, school games and activities. Fiba assist magazine. 2004;11:63-65.
 15. Spencer M. Mini Basketball. A guide to teaching and coaching. FIBA Mini-Basketball. 2011. 255 p.
 16. Programación general escuela de minibasket (програма). Moisés Mora . Page 17. – 2014.
 17. Progression annuelle sur le TIR en Mini-Basket [Stanislas Hacquard] FFBB Entre 2012 et 201/ <https://www.youtube.com/watch?v=J86frJ7WLVg>
- udoskonalennya sport•smeniv [Means of Theoretical Training in the System of Long-Term Improvement of Athletes]. Moloda sportyvna nauka Ukrainy. 17(1):169-173.
9. Platonov V.N. (2013) Periodizatsiya sportivnoy trenirovki. [Periodic Exercise Training. General Theory and its Practical Applications]. K.: Olympyiskaia literatura; 624 p.
 10. Platonov V.N. (2015) Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte [The System of Preparation of Athletes in the Olympic Sport. General Theory and its Practical Applications]: uchebnyk [dlia trenerov]: v 2 kn. K.: Olympyiskaia literatura; Kn. 1. 680 p.
 11. Platonov V.N. (2015) Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte [The System of Preparation of Athletes in the Olympic Sport]. General Theory and its Practical Applications: uchebnyk [dlia trenerov]: v 2 kn. K.: Olympyiskaia literatura; Kn. 2. 752 p.
 12. Shynkaruk O.A., Mitova O.O. (2017) Systema kontrolyu pidhotovky pochatkivtsiv u komandnykh sportyvnykh ihrakh: problemni pytannya ta suchasni pidkhody [The System of Control the Training of Beginners in Team Sports Games: Problem Issues and Modern Approaches]. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 1:105-8.
 13. Buceta J.M. Mondoni M., Avakumovic A., Killik L. Basketball for Young players. Guidelines for coaches. Madrid: FIBA; 2000. 358 p.
 14. Giorgijevski R. Serbian mini-basketball. Mini-basketball, school games and activities. Fiba assist magazine. 2004;11:63-65.
 15. Spencer M. Mini Basketball. A guide to teaching and coaching. FIBA Mini-Basketball. 2011. 255 p.
 16. Programación general escuela de minibasket (програма). Moisés Mora . Page 17. – 2014.
 17. Progression annuelle sur le TIR en Mini-Basket [Stanislas Hacquard] FFBB Entre 2012 et 201/ <https://www.youtube.com/watch?v=J86frJ7WLVg>

Мітова Олена

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; Україна
e-mail: elenamitova@ukr.net, тел. +38(067)2660945

Онищенко Віола

Дніпропетровське вище училище фізичної культури
м. Дніпро, вул. Гладкова, 39; Україна
e-mail: viola.onishenko@gmail.com, тел. +38(067)6392259